

УДК 339. 924

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.35>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Дідик Н.І.,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративного права
та адміністративного процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ,
<https://orcid.org/0000-0002-6347-5092>

Ілюшик О.М.,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ

Дідик Н.І., Ілюшик О.М. Адміністративно-правові основи державної політики європейської інтеграції України.

Стаття присвячена дослідженню сутності та структури адміністративно-правового механізму державної політики у сфері європейської інтеграції України. У статті досліджено основні аспекти приєднання України до Європейського Союзу. Розглянуто членство в даній організації, як ключовий практичний засіб формування ефективної відкритої економіки. Проаналізовано досвід країн-членів, а саме їх сучасний економічний розвиток та політичне становище: висвітлено як позитивний, так і негативний приклад. Визначено та обґрунтовано потенційні вигоди та можливі загрози в розвитку нашої держави при приєднанні до Європейського Союзу. Розглянуто основні бар'єри набуття Україною членства Європейського Союзу та варіанти їх усунення. Європейська інтеграція, задекларована як стратегічний напрям розвитку України є не лише зовнішньоекономічним вектором, а й орієнтиром цінностей для всього українського суспільства. Інтеграцію України до Європейського Союзу сьогодні підтримують всі структури влади та переважна більшість українського населення 81%. Однак у цьому стратегічному напрямі розвитку нашої держави виникає багато труднощів об'єктивного і суб'єктивного характеру. Причому їх подолання залежить не тільки від України, а й від зовнішніх чинників, які знаходяться за її межами. Особлива увага звернута на соціальні, економічні і культурні проблеми сучасної України. Зроблено висновки про необхідність проведення виважених як політичних, так і економічних рішень, від яких залежать перспективи інтеграції України до Європейського Союзу. Стаття присвячена висвітленню теми правових основ членства у Європейському союзі, критеріїв, яким має відповідати держава задля набуття статусу кандидата у члени. В Європейському Союзі застосовується

жорсткий підхід до питання надання членства, що пояснюється тим, що членом Європейського Союзу може бути не будь-яка держава, яка територіально належить до Європи, а лише держава, що дотримується базових цінностей об'єднання і спільно з державами-членами проводить їх у життя.

Ключові слова: Європейський Союз, співтовариство, членство, політичні критерії, економічні критерії, європейські стандарти.

Didyk N.I., Ilyushyk O.M. Administrative and legal foundations of the state policy of the European integration of Ukraine.

The article is devoted to the study of the essence and structure of the administrative and legal mechanism of state policy in the field of European integration of Ukraine. The article examines the main aspects of Ukraine's accession to the European Union. Membership in this organization is considered as a key practical means of forming an effective open economy. The experience of member countries, namely their current economic development and political situation, is analyzed: both positive and negative examples are highlighted. The potential benefits and possible threats in the development of our state upon joining the European Union have been determined and substantiated. The main barriers to Ukraine's acquisition of membership of the European Union and options for their elimination are considered. European integration, declared as a strategic direction of Ukraine's development, is not only a foreign economic vector, but also a reference point of values for the entire Ukrainian society. Ukraine's integration into the European Union today is supported by all government structures and the vast majority of the Ukrainian population, 81%. However, many objective and subjective difficulties arise in this strategic direction of our state's development. Moreover, overcoming them depends not only on Ukraine, but

also on external factors that are outside its borders. Special attention is paid to the social, economic and cultural problems of modern Ukraine. Conclusions were made about the need to make balanced political and economic decisions, which depend on the prospects of Ukraine's integration into the European Union. The article is devoted to the coverage of the topic of the legal basis of membership in the European Union, the criteria that the state must meet in order to acquire the status of a candidate for membership. In the European Union, a strict approach is applied to the issue of granting membership, which is explained by the fact that a member of the European Union cannot be any state that territorially belongs to Europe, but only a state that adheres to the basic values of the association and together with the member states brings them to life.

Key words: European Union, community, membership, political criteria, economic criteria, european standards.

Постановка проблеми. Реалії, що склалися в Україні сьогодні, зокрема у державному та політичному житті, не можуть не турбувати кожного громадянина, який бажає майбутнього розвитку нашої країни.

Відмінною рисою сучасного світового розвитку держав є активізація інтеграційних дій у світі та Європі зокрема. Після останнього розширення Європейського Союзу, Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та Європейським Союзом. Взагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави.

Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, саме тому необхідно зрозуміти, що отримає Україна від співпраці з Європейським Союзом, які проблеми виникнуть на шляху до членства в Європейському Союзі, і які очікувані перспективи від співробітництва в сучасних умовах.

Стан опрацювання. Питання участі України в інтеграційних процесах та входження до Європейського Союзу привертала та продовжує привертати увагу вчених, таких як В. Віннік, П. Гайдучкий, А. Гальчинський, В. Геєць, О. Ковальова, М. Левченко, В. Мовчан, П. Рудяков, А. Слободянюк, О. Федірко, В. Фурашева, О. Фрейман, М. Якуб'як та інших.

Мета статті. Головною метою статті є комплексний аналіз існуючого рівня інтеграції України до Європейського Союзу, а також визначення основних переваг та ризиків євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція України до Європейського Союзу є доволі непростим питанням, адже вона відбувається досить

тривалий період, хоча й зрозуміло, що цей процес не може проходити швидко.

Не один рік в Україні точилися дискусії щодо її інтеграційного вибору, тобто вибору моделі інтеграції: європейської чи євразійської. Революція гідності, анексія Криму та військові дії на сході та війна в Україні, остаточно усунули полярність руху Захід – Схід та нарешті визначили наші інтеграційні пріоритети до європейського шляху розвитку [1, с. 113].

Інтеграційний вибір будь-якої країни має не менше трьох аспектів: правовий, економічний, політичний. Для України ці три аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету та державності, економічний – розвиток країни та добробут народу, політичний – це забезпечення цивілізаційного майбутнього Українського народу [2 с. 59].

З набуттям незалежності України поступово визначився головний вектор її розвитку — інтеграція до європейського співтовариства. Євроінтеграційна ідея є свідомим і природним стратегічним вибором українського суспільства, підтвердженим багатьма випробуваннями. В умовах сьогодення Україна почала швидкими темпами рухатися до Європейського Союзу. Однак, існує чимало внутрішніх проблем, що уповільнюють проєвропейські реформи. З іншого боку, і Європейський Союз нині перебуває на етапі складних трансформацій, у пошуках нової моделі розвитку.

Якщо подивитися на соціологічні дослідження за 2021 та 2022 роки щодо вступу України до Європейського Союзу, то у березні 2021 року було опитано 2018 респондентів, з яких 59% вважали, що Україні потрібно вступати до Європейського Союзу, 26% дотримувалися протилежної точки зору.

Частка тих, хто дотримувався думки, що Україні потрібно вступати до Європейського Союзу, перевищує частку тих, хто дотримувався протилежної точки зору, у Західному регіоні (відповідно 84% і 8,5%) та у Центральному регіоні (відповідно 63% і 19%), у Східному регіоні дещо більше тих, хто вважав, що не потрібно вступати (відповідно 38,5% і 46%), а у Південному регіоні частки перших і других статистично значуще не відрізняються (відповідно 41,5% і 42%).

Чим молодші респонденти, тим більше серед них було тих, хто вважав, що потрібно вступати до Європейського Союзу (частка таких зростає від 44% серед тих, кому 60 і більше років, до 76% серед тих, кому від 18 до 29 років). При цьому у всіх вікових групах частка тих, хто виступав за вступ до Європейського Союзу, перевищувала частку тих, хто виступав проти [3].

Якщо оцінювати результати соціологічного опитування проведеного в липні 2022 року, то вже 81% опитаних українців проголосували б за

вступ до Європейського Союзу в разі проведення відповідного референдуму.

Проти вступу до Європейського Союзу проголосували б 4% опитаних. Решта 15% не брала б участі у голосуванні або не знають, як голосувати.

Згідно з результатами дослідження, є тенденція до зниження підтримки вступу до Європейського Союзу із заходу на схід країни, але при цьому всі 77% жителів сходу і 71% жителів півдня України підтримали б приєднання України до Європейського Союзу.

Водночас хоча в українському суспільстві є консенсус щодо вступу до Європейського Союзу, 62% респондентів дотримуються думки, що Україна має відстоювати свої інтереси і не погоджуватися на окремі вимоги, навіть якщо через це відкладеться набуття нею повноправного членства. Водночас 31% респондентів вважає, що Україна має ухвалювати всі необхідні закони та виконувати всі вимоги Європейського Союзу, щоб якнайшвидше стати членом організації.

Тому, якщо порівнювати 2021 рік з 2022 роком, то частка тих, хто підтримує вступ до Європейського Союзу, зросла з 59% до 81%, і водночас знизилася частка тих, хто виступав проти членства України в Європейському Союзі, з 26% до 4% [4].

Інтеграція України до Європейського Союзу матиме вирішальні геополітичні наслідки як для самої України, так і для цілого європейського континенту. Критично важливо, щоб у Європейському Союзі це чітко розуміли і вже мали стратегію щодо наступних кроків з допомоги Україні на найвищому рівні та мобілізації зусиль заради спільної мети. Так, 17 червня 2022 Європейська комісія рекомендувала Європейській раді надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, а вже 23 червня 2022 року під час саміту лідерів країн Європейського Союзу Україна отримала статус кандидата на членство у Європейському Союзі.

Щоби перейти на наступний етап на шляху до членства, Європейський Союз має ухвалити рішення про те, щоб офіційно розпочати процес перемовин з Україною. Для цього необхідно, щоб Єврокомісія ухвалила позитивний звіт щодо України вже до кінця 2022 року в рамках процедури оцінювання країн-кандидатів. У звіті Комісія розгляне прогрес, якого досягла Україна за сімома ключовими питаннями, які визначив Європейський Союз [5]. А саме, їх можна поділити на сім блоків реформ, виконання яких Євросоюз визначив як умову того, що статус кандидата збережеться:

– реформа Конституційного суду (завершення перевірки доброчесності кандидатів у члени Вищої ради юстиції та відбір кандидатів до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України);

– продовження судової реформи (ухвалення в тому числі, комплексного стратегічного плану реформування всього правоохоронного сектору як частини середовища безпеки України);

– антикорупція, включно з призначенням керівника САП (подальше посилення боротьби з корупцією, зокрема на високому рівні. Завершення відбору та призначення нового директора НАБУ та прокурора САП);

– боротьба з відмиванням коштів (забезпечення відповідності законодавства про боротьбу з відмиванням грошей стандартам Групи з фінансових заходів (FATF));

– втілення антиолігархічного закону (має працювати «антиолігархічний» закон);

– узгодження аудіовізуального законодавства з європейським (необхідно привести законодавство про ЗМІ у відповідність з європейським аудіовізуальним законодавством);

– зміна законодавства про нацменшини (необхідно завершити реформу законодавчої бази для національних меншин, яка зараз готується, згідно з рекомендаціями Венеціанської комісії і розробити механізми її впровадження) [6].

Україна – багата країна зі значним, але ще невикористаним економічним потенціалом, потужним промисловим сектором та висококваліфікованими працівниками. Членство України посилить економічну міць самого Європейського Союзу. Інтеграція з Європейським Союзом – єдиний шлях, яким пострадянська та посттоталітарна країна може досягти економічних успіхів. Тільки за такого розвитку подій можливо гарантувати мир та безпеку на європейському континенті. А саме мир є пріоритетом для Європейського Союзу [5].

На нашу думку, перш ніж розглядати переваги інтеграції України в Європейський Союз, необхідно підсумувати наукові погляди що стосуються недоліків з цього питання, а саме:

– низький рівень поінформованості громадян про Європейський Союз, населення України має рівень поінформованості в цілому незадовільний;

– сумніви щодо того, що євроінтеграція матиме користь для всього населення України, як вважають науковці, інтеграція України до Європейського Союзу є найбільш вигідною для країн – членів Європейського Союзу, які хочуть підвищити свій геополітичний вплив та використовувати ресурси України у своїх інтересах;

– занепокоєність щодо конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку та еміграції робочої сили, це може призвести до високої конкуренції на європейському ринку продовольчих та промислових товарів, що залишити українську продукцію без шансів, та відтік значної маси кваліфікованих кадрів за кордон.

Якщо аналізувати недоліки та переваги вступу до Європейського Союзу, то необхідно зазначити, що переваг є все ж таки більше, і вони відпові-

дають національним інтересам України на даному етапі розвитку. Тому, до переваг можна віднести:

- європейське співтовариство направлене на забезпечення колективного правопорядку, розроблення спільних нормативно-правових актів, які будуть здатними здійснювати реальне правове регулювання найбільш важливих соціальних проблем;

- широка розвинутість органів Європейського союзу дозволяє стверджувати нам, що процес об'єднання європейського суспільства скоро завершиться, а тому це повинно слугувати важливим критерієм для пришвидшення політичної діяльності України щодо приєднання;

- вхідження до Європейського Союзу є одним із способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави;

- вступ України до Європейського Союзу сприятиме наближенню соціальних умов України до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя і добробуту населення;

- у культурно-цивілізаційному аспекті євроінтеграція – це шлях до активізації взаємообміну між українською і західноєвропейськими культурами, одночасне становлення України й як інтегрованої частини глобального суспільства, й як національної держави;

- членство в Європейському Союзі гарантує зміцнення національної безпеки України, захист її від агресії та територіальних претензій.

Підтримка Євросоюзу стосується надзвичайно широкого кола сфер: макрофінансової стабільності, державного управління, розвитку громадянського суспільства, економіки, енергетики, захисту довкілля, регіонального розвитку, освіти, тому, до пріоритетних реформ належить протидія корупції, реформування судової системи, конституційна та виборча реформи, поліпшення бізнес-клімату та підвищення рівня енергоефективності, а також реформа державного управління, у тому числі заходи щодо централізації.

Все ж таки, на фоні таких перспектив, необхідно і виділити внутрішні фактори, що гальмують рух України до Європейського Союзу, а саме:

- повільність у проведенні економічних реформ, відсутність помітних результатів внутрішніх соціально-економічних трансформацій;

- високий рівень корупції та економічної злочинності;

- дефіцит досвідчених фахівців з євроінтеграції, насамперед серед політичної еліти та державних службовців України;

- великий розрив у рівнях економічного розвитку України та європейських країн;

- значна відмінність рівня життя населення.

Висновки. Оскільки євроінтеграція має як переваги, так і ризики, Україні слід акцентувати на використанні саме позитивних моментів євроінтеграції. Проведений аналіз сильних та слабких сторін інтеграції України до Європейського Союзу дає змогу констатувати, що Україні потрібно акцентувати увагу на сильних сторонах та потенційних можливостях, що дасть перспективу вхідження до європейського політичного та економічного простору.

Підводячи підсумок, зазначимо, що європейська інтеграція є стратегічною ціллю нашої держави, закріпленою законодавчо. Аналіз позитивних та негативних наслідків дав змогу оцінити можливості України з подальшим використанням позитивних моментів євроінтеграції та одночасним виробленням програми дій щодо безболісної інтеграції України з урахуванням існуючих загроз та досвіду країн, які нещодавно стали членами Євросоюзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кваша О.С., Синякова А.В. Україна та ЄС: Проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. Науковий вісник ужгородського національного університету. Випуск 23, ч. 1. 2019. С. 112–117.
2. Деліні М.М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>.
3. Ставлення громадян до вступу України до Європейського Союзу (березень 2021р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-do-vstupu-ukrainy-do-yevropeiskogo-soiuzu-berezen-2021r>.
4. На референдумі про вступ до ЄС та НАТО понад 90% опитаних проголосували б «за» – соціопитування KMIC 07.2022 URL :<https://interfax.com.ua/news/general/849300.html>.
5. План євроінтеграції: коли можливий вступ України до ЄС та як його досягти. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/07/8/7142850/>.
6. Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/06/18/7141516/>.